

Josep Ayza, amb el rumb fix

Fa pocs dies he enllestit la lectura de *Les barques grogues* del Josep Ayza. Un text deliciós que navega per les mars de la Barceloneta, Vinaròs i Vilanova i la Geltrú, cap allà els anys cinquanta. Històries de primer mà les unes, veritats amb personatges reals o imaginaris les altres; novel·lades i ambientades per evocar una colla de fets i vivències que traspuen tota l'estimació que l'Ayza, *el Ros*, sent per la seva mar. Un relat que aprofita cada plec de la història per compendiar xino-xano tot un món mariner: tècniques de pesca, embarcacions, peixos i ocells, topònims de mar enfora i senyes de terra endins, ranxos a coberta i renecs de la mar salada. Escrit en un vinarossenc que s'enfila de bon grat, *Les barques grogues* serveixen homenatge a la seva terra, al barri de *Fora el forat*, i a tots els homes i dones de la mar. Ha estat un plaer, del dret i del revés. Potser també perquè Vinaròs i el seu parlar se'm reivindica com un encreuament equidistant dels meus orígens familiars, dels que baixen de la Todolella, enfilada a la comarca dels Ports, o dels que bufen de La Cala, a frec del delta. Ja fa anys i panys que vaig conèixer l'Ayza i els seus germans a bord de la *San Antonio*. Tinc ben present aquelles estones de havent dinat, tot esperant l'arribada del buc verd que endevinava tant aviat com treia la proa per la punta del moll, i el tot seguit abordatge il·lusionat a la recerca de closques de cargol i petxines per eixamplar la col·lecció. L'Ayza, generós de mena, no estalviava el gest d'arraconar curiosament les conquilles que descobria enmig de les arts de pesca mentre feinejava. Si aquell era un moment d'emocions, no ho era menys l'estona de tertúlia mentre feien net a coberta tot acabant de triar, o disposaven els detalls del ranxo. Perquè l'Ayza tenia i té conversa, una xerrera inacabable, de tot i per a tothom. A les antípodes, el Paco, el seu germà gran, escoltava en silenci i anava fent, capbussat en la discreció. Ens escudellàvem a l'olla barrejada de la política. Ell s'ho mirava amb els vidres fumats, protegint-se de l'excés

d'enlluernament oficial, propi dels que n'han vist de tots colors. Jo, en aquelles èpoques, havia apostat pel cavall guanyador i m'envalentia ingènuament davant d'aquell home bregat en mil i un combats dels de debò. Les seves conviccions eren de pedra picada; les meves, com tants pecats de joventut, escanyolides. A l'Ayza, com diu la lletra d'en Raimon dedicada a un altre coreligionari seu, l'he conegut sempre igual. Una imatge, una veu i una paraula, d'una autenticitat que grimpa pels cims més alts. Intransigent amb la injustícia, solidari de les causes perdudes. Forma part d'un estol de lluitadors coherents i convençuts, ofegats per la modèstia, que mai van gosar passar a recollir els dividendes quan la caixa es va omplir de passavolants de la darrera collita. Seguia amb interès els moviments polítics i socials de l'Amèrica llatina, feia fàstic dels nous i els vells imperialismes i el neguitejava aquesta transició de lluentons que aixecava la democràcia sobre un estructura plena de bigues amb aluminosi. L'Ayza parla de la mar i s'estima la mar, perquè es la metàfora més perfecta de la llibertat. Des de la honestedat, i potser un excés de bonhomia, va donar la cara a primera línia, tastant el xarop que s'hi donava: presó i moltes garrotades. De tot plegat no en discurseja, ni en fa apologia. No li cal. Mai li ha calgut. La seva coherència impertorbable, per a molts insuportable, mai li ha fet ni li farà canviar el rumb. Ell és, com pocs, dels de rumb fix. I jo, com molts, l'he conegut sempre igual.

Albert Tubau

(Article publicat al Diari de Vilanova el 13 de juny de 2008)